

گفت و گو با مسئول واحد فراهم آوری اعضای پیوندی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

اهدای کنندگان انتخاب شده خدا هستند

«اهدای عضو، هدای زندگی» یک جمله کلیشه‌ای و بسیار تکراری اما یک دنیا شور و شوق پشت آن است. کسانی معنی این جمله را خوب درک می‌کنند که یا زمانی گیرنده عضو بودند یا همچنان در انتظار گرفتن عضو هستند. این بیماران خوب می‌دانند شمردن ثانیه‌ها و دقیق برای گرفتن عضو اهدایی یعنی چه. می‌فهمند ساعت‌ها وصل بودن به دستگاه دیالیز چه رنج و عذابی را به آنها تحمیل می‌کند. زمانی فرهنگ اهدای عضو در جامعه ایرانی چندان طرفداری نداشت و خیلی‌ها نسبت به آن دید منفی داشتند اما سال‌هاست که نگاه مردم تغییر کرده و عده‌ای حتی داوطلبانه کارت اهدای عضو دریافت می‌کنند تا اگر روزگاری برای آنان اتفاقی افتاد، اعضای بدن‌شان اهدا شود. ۲۱ اردیبهشت روز ملی اهدای عضو است و همین بهانه‌ای شد تا با دکتر ابراهیم خالقی، مسئول واحد فراهم آوری اعضای پیوندی دانشگاه علوم پزشکی مشهد صحبت کنیم.

روند اهدای عضو به چه صورت انجام می‌شود؟

ابتدا باید مرگ مغزی بیمار توسط پزشک معالج او یا پزشک مشاور تایید شده و پس از آن بیمار به مرکز دانشگاهی اهدای عضو معرفی می‌شود. در قدم بعدی، مسئول تیم هماهنگی پرونده بیمار را بررسی کرده و شرح حال او را از خانواده دریافت می‌کند. در ادامه و بر اساس پروتکل‌های خاص که در تمام دنیا یکسان است، تصمیم می‌گیریم که آیا اعضای بدن این فرد برای اهدا مناسب است یا خیر. اگر به طور مثال تست هیپاتیت او مثبت بود یا بیش از ۸۰ سال داشت، از چرخه اهدا خارج می‌شود، اما اگر مناسب اهدا بود، فراخوان تیم تاییدکننده مرگ مغزی ارائه می‌شود که چهار متخصص شامل مغز و اعصاب، جراح مغز و اعصاب، متخصص داخلی و متخصص بیهوشی بر اساس بررسی‌های خود مرگ مغزی بیمار را تایید می‌کنند که این فرآیند بین ۱۲ تا ۴۸ ساعت طول می‌کشد. دوباره هم نوار مغزی از بیمار گرفته می‌شود که این خط حتما باید صاف باشد.

آیا بیماران مرگ مغزی شرط سنی هم دارند؟

سن‌شان باید بین شش ماه تا ۷۰ سال باشد. کمتر از شش ماه و بالاتر از ۷۰ سال معمولاً در چرخه اهدا قرار نمی‌گیرند. البته ما افراد ۷۳ ساله هم داشتیم که روند اهدای عضو از آنان انجام شد.

کدام یک از اعضای بدن بیشتر اهدا می‌شود؟

بیشترین عضو اهدایی، کلیه است چون هر بیمار مرگ مغزی دو کلیه دارد. ضمن این که گیرنده‌های کلیه هم بیشتر است. افرادی که دیالیز می‌شوند را می‌توان با اتخاذ تدابیری برای چند ماه یا چند سال نگه داشت تا یک کاندید مرگ مغزی و کلیه اهدایی برای شان پیدا شود.

آیا خانواده‌ها اعلام می‌کنند که تیم پزشکی مجاز به برداشت چه اعضایی است یا پزشکان

این بررسی را انجام می‌دهند؟

هر دو مورد انجام می‌شود. ابتدا تیم پزشکی اعلام می‌کنند که چه اعضایی از بیمار مرگ مغزی قابل اهدا است. معمولاً ۹۰ درصد خانواده‌هایی که رضایت خود را برای اهدای عضو اعلام می‌کنند، این رضایت برای کل بدن مرگ مغزی است و شرط خاصی هم مطرح نمی‌کنند. ۱۰ درصد خانواده‌ها گاهی شرط می‌گذارند که مثلاً قرنیه چشم یا پوست را اهدا نمی‌کنیم و فقط اعضای داخل بدن قابل اهداست. بله؛ خانواده چنین حقی دارد.

بعضی می‌گویند افراد دارای تنو یا خالکوبی کاندیدای مناسبی برای اهدای عضو

نیستند. این درست است؟

خیر. روی این افراد تست‌های ویروسی انجام می‌شود. در صورتی که منفی بود، منعی برای اهدا وجود ندارد.

رسانه‌ها چگونه می‌توانند به گسترش هرچه بیشتر فرهنگ اهدای عضو کمک کنند؟

من از سال ۸۲ در مرکز اهدای عضو مشغول به فعالیت هستم. سال اول مشکلی که با خانواده‌ها داشتیم این بود که اصلاً بحث اهدای عضو را قبول نداشتند اما با اقدامات رسانه‌هایی مانند شما و اطلاع‌رسانی‌هایی که در روزنامه‌ها صورت گرفت، مردم در حال حاضر، عمل اهدای عضو را به عنوان یک فرهنگ و اقدام خدایسندانه پذیرفته‌اند. با این حال هنوز هم با یک مشکل در این زمینه مواجه هستیم و آن تایید مرگ مغزی است. مثلاً خانواده بیمار مرگ مغزی می‌گویند من از کجا مطمئن شوم که فرزندم دچار مرگ مغزی شده است. دلیل آن پرسش هم این است که فرآیند مرگ مغزی هنوز به خوبی برای مردم تبیین

نشده است. دوم این که مردم فرق بین کما و مرگ مغزی را نمی‌دانند. اطلاع ندارند کسی که به کما می‌رود، احتمال بازگشت او وجود دارد اما در مورد مرگ مغزی این طور نیست. در مواردی اخبار جعلی در رسانه‌های مختلف منتشر می‌شود که در آن گفته می‌شود فردی پس از مرگ مغزی دوباره به زندگی برگشته، در حالی که او در کما بوده است. افرادی که بیمار مرگ مغزی دارند دائم به دنبال شنیدن اخبار خوب از پزشک و پرستار هستند. مثلاً بحثی تحت عنوان فلکس نخاعی وجود دارد که در آن ممکن است دست یک بیمار مرگ مغزی یک حرکت غیرارادی از خود نشان دهد. بارها دیده شده که یکی از خدمه بیمارستان به خانواده مرگ مغزی گفته است که من دیدم بیماران دستش را تکان داده و همین اظهار نظر باعث شده تا با وجود تایید مرگ مغزی توسط تیم تاییدکننده، خانواده رضایت ندهد. در چنین شرایطی وضعیت به گونه‌ای می‌شود که خانواده ادعای خدمه را می‌پذیرد اما تایید پزشک و پرستار را نه این مشکل زاست. روند مرگ مغزی تحت پروتکل خاصی تعریف می‌شود که در تمام دنیا یکسان است، این مساله هنوز برای مردم به خوبی جا نیفتاده. در حالی که مردم ما مردم خوبی هستند و اگر بدانند بیمارشان مرگ مغزی شده است، حتماً رضایت خود را اعلام می‌کنند. اگر هم رضایت نمی‌دهند، این کوتاهی از جانب ماست که این روند را به خوبی برای آنان تبیین نکرده‌ایم.

از روند اهدای عضو خاطره‌ای تعریف کنید.

من معتقدم اینها افراد خاص انتخاب شده و کسانی هستند که خدا آنها را برای اهدای عضو انتخاب می‌کند. یعنی از هر ۲۰۰ فوتی، یک نفر این لیاقت را پیدا می‌کند که به اهدای عضو برسد. از گیرنده‌ها برای تان بگویم که اینها هم انگار انتخاب شده‌اند. پیوند کلیه بر اساس مدت زمان دیالیز است. هرچه مدت آن بیشتر باشد، بیمار در اولویت قرار می‌گیرد. افرادی که قرار است پیوند عضو شوند، نباید هیچ علامتی از عفونت در بدن‌شان باشد در غیر این صورت عمل پیوند موفقیت‌آمیز نخواهد بود.

قلب‌ها

شهریور ۹۹ بود که محمد علی جابه‌جایی وسایل شد که بیمارستان صدوقی یزد نشان مهربانی تمام حاضر به اهدا و به او پیوند بزنند. برای اهد و یک کلیه محمدرضا ۷ قلب با هواپیما به تهران نجات دهد. تیم پزشکی بالگرد در نزدیکی بیست و هفتم اسماعیلی بیمارستان است کنار این اعضا شد که در صف دریافت با شناسایی گیرنده عضو وجود دارد که یک ساعت انتقال وجود دارد. این با تهران همیشه وجود دارد موفق، دختر ۱۳ ساله‌ای از